

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 68/02

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu L. M. a zo sudcov Š. O. a D, Š. na neverejnom zasadnutí 17. októbra 2002 prerokoval prijatú sťažnosť J. Ž., bytom T., zastúpeného advokátom JUDr. M. Ch., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97 p o r u š i l právo J. Ž., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97 p r i k a z u j e konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

3. J. Ž. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 80 000,-- Sk (slovom osemdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júna 2002 doručená sťažnosť J. Ž., T. (ďalej len sťažovateľ), zastúpeného advokátom JUDr. M. Ch., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní o jeho veci (náhrada za utrpenú bolesť a trvalé následky po úraze) vedenej pod sp. zn. 28 C 91/97.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 68/02-7 z 27. júna 2002 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na konanie.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd Bratislava III, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením sp. zn. Spr. 3424/2002 z 10. júla 2002 a sťažovateľ, zastúpený svojím právnym zástupcom, stanoviskom z 28. augusta 2002.

Okresný súd vo vyjadrení podal chronológiu („faktografiu“) svojich úkonov a k opodstatnenosti prijatej sťažnosti konštatoval, že „... nie je možné považovať činnosť sudkyne za konanie nemajúce za následok prietahy vo veci“. Uviedol tiež, že sťažnosť právneho zástupcu sťažovateľa „dňa 10. 12. 2001 ... vyhodnotil ako dôvodnú na čo bola sudkyňa upozornená. Napriek uvedenému však sťažnosť právneho zástupcu žalobcu k vytýčeniu termínu nevedla“. Vo vyjadrení okresný súd vyčíslil počet ešte nerozhodnutých nevybavených vecí sudkyňou za roky 1998 až 2001.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu konštatoval, že „Predseda OS Bratislava III vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 10. 7. 2002 v podstate presne a korektne vystihol a vyjadril doterajší priebeh konania v predmetnej veci evidovanej na tomto súde pod sp. zn. 28 C 91/97. Znova prakticky konštatoval, že doterajší postup a činnosť sudkyne možno považovať za prietahy vo veci“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľ podal na okresnom súde 27. augusta 1997 proti Krajskému riaditeľstvu Policajného zboru v Trnave (ďalej len „žalovaný“) žalobu o mimoriadne zvýšenie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Vedľajším účastníkom konania bola Slovenská poisťovňa, a. s., Bratislava (ďalej len „vedľajší účastník“). V čase podania žaloby do termínu prvého pojednávania konaného 14. októbra 1998, teda za obdobie 14 mesiacov, si okresný súd vyžiadal vyjadrenie žalovaného k žalobe a k úprave žalobného návrhu. Pojednávanie bolo odročené pre neprítomnosť člena senátu. Vedľajší účastník doručil okresnému súde vyjadrenie k žalobe až 10. novembra 1998. Ďalšie pojednávanie sa konalo 11. decembra 1998 za účasti právnych zástupcov účastníkov a vedľajšieho účastníka konania, po prednesoch ktorých bolo pojednávanie odročené na neurčito. Sťažovateľ listami z 11. júna 1999 a 30. júla 1999 žiadal okresný súd o urýchlenie konania. V období od decembra 1998 do konania ďalšieho pojednávania 8. októbra 1999 vykonal okresný súd len

jeden úkon, ktorým bolo vytýčenie termínu pojednávania s predvolaním účastníkov, svedkov a vyžiadaním zdravotnej dokumentácie sťažovateľa. Z dôvodu namietania pasívnej legitímácie žalovaným okresný súd odročil pojednávania na neurčito a vyžiadal si od Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“) stanovisko o organizačnom zaradení sťažovateľa. Ministerstvo vnútra 3. novembra 1999 okresnému súdu oznámilo, že jeho žiadosť postúpilo na vybavenie žalovanému, ktorý 8. novembra 1999 zaslal okresnému súdu požadované stanovisko. Dňa 23. marca 2000 okresný súd vytýčil termín pojednávania na 26. máj 2000. Právny zástupca sťažovateľa 19. apríla 2000 oznámil okresnému súdu, že oznámenie žalovaného o pracovnom zaradení sťažovateľa nezodpovedá skutočnosti, lebo sťažovateľ nie je t. č. členom pohotovostnej motorizovanej jednotky žalovaného, ale je už prepustený z policajnej služby a invalidizovaný, teda v oznámení došlo zjavne k zámene mien a osôb. Okresný súd oznámil predvolaným osobám (doručené v období od 16. do 28. mája 2000) zrušenie termínu pojednávania. Až 20. júna 2000 (po 3 mesiacoch od oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa) okresný súd opätovne požiadal ministerstvo vnútra o oznámenie, kde bol organizačne zaradený sťažovateľ. Ministerstvo vnútra 17. júla 2000 okresnému súdu oznámilo, že sťažovateľ v čase nehody (rok 1995) patrilo organizačne pod Krajský úrad vyšetrovania Policajného zboru Bratislava. Sťažovateľ listom z 2. marca 2001 adresovaným predsedovi okresného súdu opätovne prejavil svoju nespokojnosť so zdĺhavým priebehom konania v jeho veci.

Vedľajší účastník konania listom z 31. januára 2002 oznámil okresnému súdu, že agenda pracovných úrazov a chorôb z povolania v zmysle § 51e zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov prešla od 1. apríla 2002 na Sociálnu poisťovňu Bratislava. Okrem žiadosti o informáciu adresovanej ministerstvu vnútra nevykonal okresný súd od mája 2000 žiadny úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu veci. Súdny spis bol predložený ústavnému súdu 18. júla 2002 a vrátený okresnému súdu späť 23. augusta 2002.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

V petite sťažnosti sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd „vyniesol toto rozhodnutie:

Základné právo sťažovateľa J. Ž. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov stanovené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava III pod sp. zn.: 28 C 91/97 bolo porušené. Prikazuje sa, aby OS Bratislava III vo veci neodkladne konal.

Sťažovateľovi sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk“.

Okresný súd vo svojom už vyššie uvedenom vyjadrení v zásade konštatoval porušenie sťažovateľovho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov postupom zákonnej sudkyne v konaní o jeho veci. S touto konštatáciou sa právny zástupca sťažovateľa plne stotožnil.

Aj napriek viacerým žiadostiam (a sťažnostiam) sťažovateľa o urýchlenie konania k náprave nedošlo.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/92 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na okresnom súde vo veci vedenej pod sp. zn. 28 C 91/97 je rozhodovanie o zvýšení náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia ako následkov spôsobených pracovným úrazom.

Rozhodovanie o náhrade škody na zdraví vo všeobecnosti môže byť za určitých okolností súvisiacich so znaleckým dokazovaním fakticky náročným (ale nie právne náročným), no vychádzajúc z doterajšieho priebehu konania v predmetnej veci (nezaobranie sa jej meritom) ústavný súd nemôže pripísať zdĺhavý postup konania na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci bez zreteľa na zdĺhavý postup (resp. konanie) zákonnej sudkyne.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho priebehu a doteraz dosiahnutých výsledkov ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali existujúci zdĺhavý priebeh konania jeho právnou alebo faktickou zložitost'ou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priesťahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priesťahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených písomných dokumentov, z obsahu súdneho spisu okresného súdu a zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd konštatoval zbytočné priesťahy v konaní spôsobné okresným súdom, ktorý vo veci vykonával jednotlivé procesné úkony s veľkými časovými odstupmi (napr. príprava prvého pojednávania, stanovenie termínov ďalších pojednávani, vyžiadanie druhého stanoviska od ministerstva vnútra), vytýčené pojednávania nevedol takým spôsobom, aby mohol na nich rozhodnúť vo veci samej, nevykonal žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu veci v období po 20. júne 2000 do dňa predloženia súdneho spisu ústavnému súdu (18. júla 2002).

Ústavný súd predovšetkým konštatoval, že v predmetnej veci súdne konanie, ktoré sa na okresnom súde začalo 27. augusta 1997 a je stále na súde prvého stupňa bez jeho rozhodnutia vo veci samej, trvá doteraz viac ako päť rokov. Podľa názoru ústavného súdu táto zdĺhavosť konania vzhľadom na jeho predmet môže byť z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy akceptovaná len vo výnimočných prípadoch. Predmetné konanie okresného súdu takýmto prípadom podľa názoru ústavného súdu nie je.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa môže realizovať len prostredníctvom takeého konania (činnosti) súdov, ktoré smeruje k odstráneniu právnej neistoty, kvôli ktorej sa občan obrátil na orgán súdnej moci. K zbytočným priesťahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, teda k právoplatnému rozhodnutiu vo veci, s ktorou sa obrátil na súd. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby

štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. II. ÚS 64/99, I. ÚS 98/99, I. ÚS 10/98).

Na základe týchto vyššie uvedených dôvodov ústavný súd dospel k záveru, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov, tak ako mu ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd okrem konštatovania porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 uložil okresnému súdu, aby „vo veci neodkladne konal“.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov.

Vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a skutočnosti, že ani po uplynutí piatich rokov od podania žaloby okresný súd ešte meritórne nerozhodol, považoval ústavný súd za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti súčasne uplatnil „z dôvodu niekoľkoročného trvania súdneho konania ako aj v dôsledku pokračujúcich neodôvodnených prietáhov v konaní na

OS Bratislava III, resp. jeho nečinnosti napriek opakovaným urgenciám a žiadostiam o nápravu ... priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 150 000 Sk“.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu. Daný prípad je práve takýto. Preto prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadosťučinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02). Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 80 000,-- Sk. Táto suma zohľadňuje jednak dĺžku priesťahov a okolnosti, ktoré uviedol sťažovateľ na zdôvodnenie svojho návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, pričom vzal do úvahy (prihliadol na) skutočnosť, že predmetom sporu je náhrada peňažných nárokov vyplývajúcich zo zdravotných následkov vyplývajúcich z pracovného úrazu sťažovateľa, ktorý je v dôsledku tohto pracovného úrazu uznaný za plne invalidného.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. októbra 2002